

KWESTIONARIUSZ

I. RELACJA

Data nagrania relacji (dzień, miesiąc, rok): **17.02/13.08/27.08.2010**

Miejsce nagrania relacji: **Ruda Śląska (Kochłowice), Polska**

Czas trwania relacji: **9h 18min**

Osoba nagrywająca (imię i nazwisko): **Karolina Żłobecka**

Forma zapisu relacji: **audio**

Język relacji: **polski**

Daty skrajne treści relacji: **1921-2010**

II. DANE OSOBOWE OSOBY NAGRYWANEJ

Nazwisko lub pseudonim^{*}: **Galios**

Nazwisko panińskie: **nie dotyczy**

Imię (imiona): **Wacław**

Inne nazwiska (przybrane lub pseudonimy): **Wacław Adamski**

Data urodzenia (dzień, miesiąc, rok): **30.09.1921**

Miejsce i kraj urodzenia: **Kochłowice, woj. śląskie, II RP**

Płeć: **mężczyzna**

Wyznanie^{**}: **rzymski katolicyzm**

Narodowość: **polska**

Wykształcenie:

Zawód: **górnik**

III. NOTKA BIOGRAFICZNA

Wacław Galios ur. 30 września 1921 roku w Kochłowicach. Jego rodzicami byli Anastazja z domu Rajwa oraz Jan Galiosowie. Ojciec, pracownik kopalni, zginął kiedy Wacław Galios miał dwa lata. Matka wyszła po raz drugi za mąż. Wacław Galios miał czworo młodszego rodzeństwa. Ukończył szkołę powszechną w Radoszowie, a następnie szkołę wieczorową. W trakcie nauki w szkole wieczorowej, w latach 1937-1939, pracował w Chorzowie jako pomocnik adwokata. Po wybuchu wojny i zajęciu miasteczka przez Niemców, aby uniknąć wywiezienia na roboty do Rzeszy pracował w kaflarni jako palacz. 2 czerwca 1942 został

* przybrany na czas wywiadu

* pytanie nieobowiązkowe

powołany do Wehrmachtu. Po odbyciu szkolenia w Hamburgu, we wrześniu 1942 został skierowany na front w Afryce Północnej. W połowie 1943, będąc w okolicy Tunisu, zdezerterował z armii niemieckiej i poddał się Amerykanom. Z Afryki został przetransportowany do Wielkiej Brytanii. W sierpniu 1943 wstąpił do 1. Dywizji Pancерnej, 1. Uczęszczał do szkoły podoficerskiej. Pułku Artylerii Przeciwpancernej. Wziął udział w lądowaniu w Normandii. W Holandii, w październiku 1944 został ciężko ranny i przetransportowany do szpitala w Anglii. Po zakończeniu wojny pozostał w Wielkiej Brytanii, pracował jako oficer gospodarczy w wojsku. Planował emigrację do Kanady lub Belgii, jednak powrócił do Kochłowic w lipcu 1947 roku. Rozpoczął pracę w administracji Katowickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego, a następnie w kopalni „Kleofas” (później „Gottwald”). W czasie pracy na kopalni ukończył technikum górnicze. Na emeryturę przeszedł w 1982. Od 1969 roku aktywnie działał w ZBoWiD na kopalni. Obecnie jest członkiem katowickiego Koła Maczkowców.

IV. CZĘŚĆ DOKUMENTACYJNA — okoliczności towarzyszące relacji (np. w jakich warunkach powstawało nagranie, jaka była atmosfera spotkania, czy były w jego trakcie obecne inne osoby, jaki był kontakt z osobą nagrywaną, w jaki sposób osoba nagrywana opowiadała, itd.)

Pan Wacław Galios wyraził zainteresowanie nagraniem relacji na spotkaniu w ambasadzie belgijskiej we wrześniu 2009 roku, na którym obecni byli pracownicy KARTY i DSH. Gdy zadzwoniłam do niego nie mógł sobie przypomnieć wspomnianej sytuacji, ale z chęcią zgodził się na rozmowę. Jego córka była niechętna mojemu przyjazdowi, ze względu na problem z ogrzewaniem domu, jednak udało mi się ją przekonać do mojej wizyty. Pan Wacław na początku podarował mi ksero z artykułem na swój temat oraz życiorys wuja, w którego domu mieszka. W opowieści skupił się na czasach wojny, niewiele miejsca poświęcił życiu przed wojną. Opowiadał spokojnie, chronologicznie. Po zakończeniu zwartej opowieści, powrócił i przedstawił jeszcze kilka wątków ze swojego życia, które wcześniej pomiął. Każde kolejne spotkanie odbywało się w bardzo sympatycznej atmosferze. Za każdym razem czekał na mnie obfity deser przygotowany przez córkę rozmówcy. Pan Galios chętnie użyczył zdjęć do zeskanowania oraz pokazywał mi odznaczenia, blizny po ranach wojennych oraz odłamki wyciągnięte z jego ciała, które przechowuje w specjalnym pojemniku. Kilkakrotnie w czasie naszych spotkań pan Galios opowiadał ponownie o wydarzeniach, o których mówił przy okazji poprzednich spotkań. Niektóre z tych opowieści

brzmiały identycznie, inne są poszerzone w stosunku do tego co rozmówca wcześniej opowiadał.

V. SZCZEGÓŁOWY OPIS RELACJI (w punktach)

Pierwsze lata wojny, praca w kaflarni; 001, ok. 1 min.

Okoliczności powołania do wojska niemieckiego, służba w Afryce w okolicy Tunisu; 001, ok. 2 min.

Dowódca Niemiec, mówiący po polsku; 001, ok. 5 min.

Dezercja z Wehrmachtu; 001, ok. 7 min.

Pobyty w alianckim obozie jenieckim, zatargi z jeńcami niemieckimi; 001, ok. 10 min.

Rozmowy o wstąpieniu do wojska polskiego w Wielkiej Brytanii; rejs statkiem do Wielkiej Brytanii; 001, ok. 12 min.

Wstąpienie do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie; 001, ok. 15 min.

Łądowanie w Normandii; 001, ok. 17 min.

Msza przed pierwszą walką; Caen; 001, ok. 19 min.

Bitwa pod Falaise, własowcy, „Maczuga”; 001, ok. 21 min.

Zrzuty, suchary; 001, ok. 25 min.

Atak *Kampfgruppe*, jeńcy niemieccy; 001, ok. 26 min.

Rotmistrz Gutowski; 001, ok. 28 min.

Schwytanie esesmana usiłującego zamordować polskiego dowódcę, darowanie mu życia, ponieważ modlił się po polsku; 001, ok. 30 min.

Odniesienie ran w starciu na pograniczu belgijsko-holenderskim, pobyt w szpitalu, zakończenie wojny; 001, ok. 33 min.

Szkoły dla żołnierzy w Wielkiej Brytanii po wojnie; 001, ok. 35 min.

Plany wyjazdu do Kanady lub Belgii; 001, ok. 37 min.

Listy z domu, z Polski, decyzja o powrocie do Polski; praca podoficera gospodarczego w wojsku w Wielkiej Brytanii, gromadzenie dóbr na wyjazd do Polski; 001, ok. 39 min.

Pierwsze chwile po powrocie do kraju, w Gdańsku; 001, ok. 42 min.

Weryfikacja w Polsce, powrót do Kochłowic; 002, ok. 1 min.

Problemy ze znalezieniem pracy, pomoc kolegi ojca i praca w Katowickim Zjednoczeniu Przemysłu Węglowego i kopalni „Kleofas”; 002, ok. 2 min.

Szkoła górnicza; 002, ok. 5 min.

Przejście na emeryturę, opiekowanie się sadem; 002, ok. 7 min.

Namowy do wstąpienia do partii na kopalni, prace społeczne na pokaz; 002, ok. 10 min.

Założenie Koła Maczkowców w Katowicach, koła maczkowców w Polsce obecnie, spotkanie w ambasadzie belgijskiej w Warszawie; 002, ok. 14 min.

Spotkanie szwagra w czasie walk w Europie, wojenne losy szwagra i jego braci (jeden z nich w wojsku polskim na zachodzie, drugi trafił do Auschwitz i Dachau, a następnie armii Andersa, trzeci brat został powołany do Wehrmachtu); 002, ok. 19 min.

Wojenne dylematy Ślązaków, próba ucieczki Wacława Galiosa na zachód z Kochłowic; 002, ok. 27 min.

Wyjazdy sąsiadów na saksy do Niemiec przed wojną, postawa niektórych z tych ludzi w czasie wojny i jej konsekwencje po wojnie; 002, ok. 30 min.

Losy kolegów z Polskich Sił Zbrojnych pochodzących ze wschodnich terenów II RP; opowieść jak generał Anders odnalazł się w Związku Radzieckim; 002, ok. 34 min.

Rodzice, rodzeństwo; 003, ok. 1 min.

Okoliczności śmierci ojca, drugie małżeństwo matki, losy ojczyzna; 003, ok. 5 min.

Dziadkowie, poszukiwanie korzeni rodzinnych, domysły związane z nazwiskiem „Galios” (pochodzenie greckie lub węgierskie), badania genealogiczne; okoliczności powtórnego zamążpójścia matki; 003, ok. 10 min.

Szkoła powszechna w Radoszowie i szkoła wieczorowa w Kochłowicach; 003, ok. 17 min.

Praca gońca u adwokata przed wojną; 003, ok. 18 min.

Komuniści w Kochłowicach; 003, ok. 22 min.

Harcerstwo, pomaganie rodzicom w gospodarstwie; przestoje w pracy ojczyzna w czasie kryzysu przed wojną, zarobki ojczyzna w kopalni; biedne rodziny w mieście; 003, ok. 24 min.

Hutnicy i górnicy w Kochłowicach, wspólne spędzanie wolnego czasu, gry karciane, gospoda, restauracja w Kochłowicach, kino; 003, ok. 28 min.

Losy wujka Franciszka Wilka (powstaniec śląski, stolarz, aresztowany w 1939, osadzony w Auschwitz, następnie Dachau); 004, ok. 2 min.

Święta 3 maja i 11 listopada; 004, ok. 10 min.

1 września 1939, ucieczka przed Niemcami; 004, ok. 15 min.

Praca w kaflarni, jako zabezpieczenie przed wywózką do Rzeszy; słuchanie zachodnich radiostacji; 005, ok. 1 min.

Przymusowa zmiana narodowości wpisanej w „palcówce”; 005, ok. 6 min.

Okoliczności powołania do wojska niemieckiego; członek polskiego podziemia pracujący w kaflarni; 005, ok. 8 min.

Szkolenie wojskowe w Hamburgu, praca u bauera wraz z polskimi jeńcami z 1939 roku; 005, ok. 10 min.

Przyczyny wysłania na front północno-afrykański; 005, ok. 16 min.

Volkslista; 005, ok. 18 min.

W drodze na front w Afryce – Włochy, Sycylia; 005, ok. 21 min.

W Tunisie (ludzie różnych narodowości w wojsku, dowódca fabrykant z Bielska); 005, ok. 25 min.

Odwroty, zdobywanie pożywienia; 005, ok. 30 min.

Ucieczka z wojska niemieckiego; 005, ok. 35 min.

Pobyt w obozie jenieckim, zatargi z Niemcami, odczytanie przez Niemców wyroków śmierci za dezercję z wojska niemieckiego, obawa o rodzinę; 005, ok. 41 min.

Starania o przyjęcie do wojska polskiego; 005, ok. 48 min.

Trudne warunki w czasie rejsu do Anglii; wiadomość o śmierci generała Sikorskiego podczas pobytu w Gibraltarze; 005, ok. 51 min.

Wstąpienie do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie; 005, ok. 59 min.

D-day, lądowanie 1. Dywizji, pierwszy dzień we Francji; ciężkie walki we Francji, Belgii; 006, ok. 1 min.

Wzięcie do niewoli Niemców; wizyta w domu, w którym stacjonowali wcześniej esesmani i zgwałcili córki właścicieli domu; 006, ok. 8 min.

Odnalezienie samochodu z rzeczami kradzionymi z kościoła; 006, ok. 18 min.

Zniszczenie czołgu rozmówcy, odniesione rany, przeniesienie do szpitala w Antwerpii; 006, ok. 22 min.

Propozycja osiedlenia w Belgii, dylematy gdzie zamieszkać po zakończeniu wojny; 006, ok. 26 min.

Gromadzenie ubrań na powrót do Polski; 006, ok. 31 min.

Starania o pracę w Polsce po powrocie; wtrącenie o pracy pomocnika adwokata przed wojną; 006, ok. 32 min.

Praca zawodowa, partia na kopalni; 006, ok. 37 min.

Powołanie koła ZBoWiD-u przy kopalni, działalność koła, wycieczki, członkowie koła (przytoczenie opowieści jednego z kolegów o bitwie pod Lenino); 006, ok. 41 min.

Odnaczenia rozmówcy; 006, ok. 50 min.

Skutki odniesionych w czasie wojny ran; 007, ok. 1 min.

Okoliczności odniesienia innych obrażeń w czasie wojny, niemiecki ostrzał, pobyt na izbie chorych oraz w szpitalu pod Londynem, leczenie, spaleni czołgiści na oddziale, opium; rehabilitacja w obozie ozdrowieńców; 007, ok. 3 min.

Związek kombatantów, rotmistrz Deimel; powojenne losy rotmistrza Gutowskiego; kolega z partyzantki jugosłowiańskiej; wartość dodatków do emerytury; 007, ok. 12 min.

Powołania do Wehrmachtu, historia rodziny szwagra; 007, ok. 18 min.

Berlin, Hamburg, praca w polu u bauera, szkolenie w łączności; 007, ok. 23 min.

W Wehrmachcie, stosunki między żołnierzami oraz dowództwem; żołnierze nastawieni antyhitlerowsko; propozycja ucieczki z wojska jeszcze w Hamburgu (losy Niemca proponującego ucieczkę, byłego więźnia Dachau); 007, ok. 34 min.

Służba w wojsku w Afryce (dostarczanie amunicji i żywności na mułach); 007, ok. 41 min.

Praca jeńców niemieckich w Anglii; 007, ok. 45 min.

Ukrywający się w Wielkiej Brytanii esesmani; losy dwóch esesmanów z Kochłowic; 007, ok. 47 min.

Szkoły zawodowe dla żołnierzy po wojnie, kurs kierowców; znajomość języka angielskiego i niemieckiego; 007, ok. 51 min.

Nauka w szkole podoficerskiej; służba w wojsku niemieckim i polskim: porównanie służby i uzbrojenia (broń, czołgi); 008, ok. 5 min.

Służba w polskim wojsku, w czołgu obserwacyjnym; niemieccy snajperzy; 008, ok. 15 min.

Wspomnienia z Wehrmachtu – potyczki, wycofywanie, Afryka, niewystarczające wyżywienie; 008, ok. 21 min.

Język śląski w domu rodzinnym; 008, ok. 25 min.

Służba w wojsku niemieckim; 008, ok. 26 min.

Pobyt w alianckim obozie jenieckim, malaria; 009, ok. 1 min.

Podróż z Afryki do Wielkiej Brytanii; 009, ok. 7 min.

Spotkanie niemieckiego dowództwa w alianckim obozie jenieckim; 009, ok. 12 min.

Pierwsze dni w Wielkiej Brytanii, badania, przydział do jednostki; 009, ok. 16 min.

Szkolenie w Wielkiej Brytanii, szkoła podoficerska; 009, ok. 20 min.

Niechlubna opinia o Francuzach; różnice w dbaniu o wygląd między żołnierzami Polakami, Francuzami, Anglikami; polska dbałość o mundury, krawieckie poprawki; 009, ok. 25 min.

Bezpośrednie przygotowania przed inwazją, lądowanie w Normandii 6 czerwca oraz lądowanie 1. Dywizji; 009, ok. 28 min.

Ukaranie przez Francuzów francuskich dziewczyn w Abbeville, które utrzymywały kontakty z Niemcami; Francuzi; kapitulacja Niemców; 009, ok. 39 min.

Obrażenia odniesione pod Lokeren w Belgii; 010, ok. 1 min.

Uzupełnienie Polskich Sił Zbrojnych przez żołnierzy z wojska niemieckiego; śmierć kolegi z wojska, z Kochłowic, spotkanie z jego rodzicami po wojnie; 010, ok. 5 min.

Odnalezienie składu wina w Antwerpii; kolega rozmówcy handlował znalezionym koniakiem; 010, ok. 13 min.

Entuzjastyczne przyjęcie Polaków w Gandawie; szaber niemieckiego sklepu; 010, ok. 18 min.

Kradzież wojskowego, kanadyjskiego jeepa przez kolegę; burda w barze i restauracji; 010, ok. 22 min.

Tęsknota za domem; koledzy, z którymi służył w czołgu; nadanie pseudonimu „Adamski”; 010, ok. 35 min.

Kontakty z Polską; dowódca rotmistrz Zawisza, sierżant Brunon Runge; koledzy z wojska; generał Maczek; 011, ok. 1 min.

Współpraca z Kanadyjczykami; 011, ok. 18 min.

Jeńcy niemieccy; wzięcie Niemców do niewoli; 011, ok. 21 min.

Omyłkowe zbombardowanie pozycji oddziału Wacława Galiosa przez aliantów; 012, ok. 1 min.

Wojenne „zdobycze”; 012, ok. 8 min.

Problemy w Polsce związane ze służbą na zachodzie; szybkie kariery polityczne w kopalni; przekręty na kopalni; uzupełnianie wykształcenia przez pracowników; 012, ok. 14 min.

Praca w administracji ekonomicznej w kopalni; 012, ok. 25 min.

Wcześniejsze przejście na emeryturę, wartość dodatków do emerytury; 012, ok. 30 min.

Warunki pracy na kopalni; radzieccy mechanicy; 013, ok. 1 min.

Tuszowanie wypadków na kopalni; dyrektorzy z awansu; 013, ok. 5 min.

Życie w czasach Gierka; 013, ok. 11 min.

Komuniści na kopalni; Barbórka; partyjni katolicy w kościele; 013, ok. 14 min.

Wypadki na kopalni; 013, ok. 24 min.

Oglądanie zdjęć archiwalnych; znajomość z dziewczyną w Szkocji w czasie wojny; gra w piłkę w Szkocji, Wigilia 1944; 014, ok. 1 min.

Okoliczności zapoznania się z przyszłą żoną, ślub; 014, ok. 9 min.

Domy, w których mieszkali po ślubie; okoliczności zamieszkania razem z wujem Franciszkiem Wilkiem; 014, ok. 14 min.

Wyjazdy wakacyjne, Głębcze, wczasy dla górników; 014, ok. 20 min.

Utrzymywanie kontaktu po wojnie z jednym kolegą z Dywizji; koło ZBoWiD-u na kopalni, koledzy z koła, utworzenie koła 4 września 1969 roku; 014, ok. 27 min.

VI. WYBRANE FRAGMENTY RELACJI

Próba zamordowania polskiego dowódcy przez esesmana – 001, 30.18 do 32.37.

Powojenne emigracyjne plany – 001, od 36.45 do 38.49.

Gromadzenie rzeczy na powrót do Polski – 001, od 38.57 do 42.10.

Pierwsze zetknięcie z Polską po powrocie z wojny – 001, 42.11 do 43.55.

Problem ze znalezieniem pracy po powrocie do Polski – 002, od 01.40 do 04.19.

Odczytanie wyroku śmierci za dezercję przez Niemców w alianckim obozie jenieckim – 005, od 40.44 do 44.00.

Odnalezienie samochodu z rzeczami skradzionymi przez Niemców z kościoła – 006, ok. 18.48 do 21.04.

Pobyt w szpitalu wojskowym pod Londynem – 007, od 07.26 do 09.50.

Propozycja dezercji z wojska niemieckiego w Hamburgu – 007, od 36.48 do 41.24.

Narodowościowe różnice w dbaniu o żołnierski wygląd – 009, od 24.44 do 28.23.

Wzięcie Niemców do niewoli – 011, od 20.54 do 26.10.

Omyłkowe zbombardowanie przez aliantów pozycji oddziału Wacława Galiosa – 012, od 00.01 do 08.05.

VII. SŁOWA-KLUCZE

HASŁO	KRAJ/REGION	MIEJSCOWOŚĆ	DATA OD:	DATA DO:
OKUPACJA NIEMIECKA	III Rzesza, Śląsk	Kochłowice	1939	1942
PARTIA POLITYCZNA — PZPR	Polska, Śląsk	Kochłowice	Lata 50.	Lata 80.
WEHRMACHT	III Rzesza, północna Afryka	Hamburg, Tunis	2 VI 1942	Poł. 1943
WOJSKO — POLSKIE SIŁY ZBROJNE NA ZACHODZIE	Wielka Brytania		VIII 1943	VII 1947

PROJEKT: **Archiwum Historii Mówionej**

SYGNATURA: **AHM_2102**

Imię i nazwisko lub pseudonim osoby nagrywanej: **Wacław Galios**

ŻYCIE CODZIENNE	Polska, Śląsk	Kochłowice	1929	2010
ŻYCIE ZAWODOWE	Polska, Śląsk	Katowice	Lata 40.	1982
WYŚCIE	Północna Afryka, Francja			
WYŚCIE — NIEMCY				
WYŚCIE JENIECKI	Północna Afryka			
ORGANIZACJA — INNA	Polska, Śląsk	Katowice	1969	2010
WYŚCIE I EDUKACJA	Polska, Wielka Brytania		1930	
WYŚCIE — II ŚWIATOWA	III Rzesza, GB, północna Afryka, Francja, Belgia, Holandia		1939	1945
ŻYCIE CODZIENNE	Polska, Śląsk	Kochłowice	1929	2010
ŻYCIE ZAWODOWE	Polska, Śląsk	Chorzów, Katowice	Lata 30.	1982

VIII. ZAŁĄCZNIKI

Zdjęcia współczesne rozmówcy oraz skany zdjęć archiwalnych.